

Muşata-Dacia Bocoş

GHIDUL
profesorului

Instruirea interactivă

POLIROM

III 2 5813

Muşata-Dacia Bocoş

Instruirea interactivă

Repere axiologice şi metodologice

C-286215T

286215

UNIVERSITATEA
"DUNĂREA DE JOS" GALAŢI
BIBLIOTECA 2

POLIROM
2013

Cuprins

Capitolul I

Instruirea interactivă – o provocare actuală

I.1. Instruirea interactivă – abordare diacronică 13
I.1.1. De la Socrate la perioada antebelică 13
I.1.2. Perioada interbelică 19
I.1.3. Perioada postbelică 21
I.1.4. Instruirea interactivă la sfârșitul secolului XX și începutul secolului XXI 24
I.2. Instruirea interactivă în teoria și practica pedagogică românească 26

Capitolul II

Pedagogia interactivă – repere teoretice și acționale

II.1. Cunoașterea și progresul cunoașterii în învățământ 29
II.1.1. Concepțiile elevilor și rolul lor în progresul cunoașterii 30
II.1.2 Câteva tipologii ale cunoașterii 33
II.1.2.1. *Cunoaștere teoretică și cunoaștere practică* 33
II.1.2.2. *Cunoaștere directă și cunoaștere mediată* 33
II.1.2.3. *Cunoaștere empirică și cunoaștere științifică* 34
II.1.2.4. *Clasificarea cunoașterii după natura competențelor implicate* 35
II.1.2.5. *O taxonomie a cunoașterii funcționale* 37
II.2. Paradigma constructivistă în pedagogia interactivă – un răspuns pertinent 38
II.2.1. Constructivism și cunoaștere școlară. Caracteristicile designului constructivist 38
II.2.2. Constructivism individual și constructivism social 42
II.2.3. Dinamici socio-cognitive în procesul cunoașterii școlare 46
II.3. Caracterizarea generală a pedagogiei interactive 51
II.3.1. Modelul educațional promovat de pedagogia interactivă 51
II.3.2. Ce condiții trebuie să îndeplinească o pedagogie eficientă? 57
II.4. Activizarea în cunoașterea școlară 60
II.4.1. Conceptul de activizare. Interpretare operațională 60
II.4.2. Abordarea pedagogică a activizării 64
II.4.3. Abordarea biopsihologică a activizării 70
II.4.3.1. *Activizare, motivație și gândire* 72
II.4.3.2. *Activizare și transfer* 79
II.4.3.3. *Activizare și memorare* 80

II.5. Profilul practicilor didactice activizante ... 8
II.5.1. Învățarea (inter)activă ... 8
II.5.1.1. *Ce este învățarea (inter)activă?* ... 8
II.5.1.2. *Când învățarea are șanse să fie (inter)activă?* ... 8
II.5.1.3. *Un elev este autonom atunci când...* ... 8
II.5.1.4. *Ce stil de învățare pot adopta elevii?* ... 9
II.5.2. Predarea activizantă ... 9
II.5.2.1. *Profilul practicilor de predare activizantă* ... 9
II.5.2.2. *Rolurile și comportamentele didactice dezirabile în instruirea interactivă* ... 9
II.5.2.3. *Medierea pedagogică rămâne o necesitate* ... 10
II.5.2.4. *Profesorul reflexiv* ... 10
II.5.2.5. *Profesorul autonom* ... 10
II.5.2.6. *Elemente de formare a profesorilor prin prisma instruirii interactive* ... 10
II.5.3. Evaluarea interactivă ... 11
II.5.3.1. *Evaluarea interactivă este formativă și formatoare* ... 11
II.5.3.2. *O evaluare devine interactivă atunci când...* ... 12
II.6. Mecanisme de conexiune inversă ... 12
II.6.1. Feedbackul ... 12
II.6.1.1. *Buclele feedbackului* ... 12
II.6.1.2. *Tipuri de feedback* ... 12
II.6.1.3. *Modalități de obținere a feedbackului la nivel micro* ... 13
II.6.2. Feedforwardul ... 13

Capitolul III

Repere metodologice pentru o pedagogie interactivă operațională

III.1. Valorificarea Teoriei Inteligențelor Multiple ... 14
III.1.1. Teoria Inteligențelor Multiple – explicitare generală ... 14
III.1.2. Implicații educaționale ale inteligențelor multiple ... 14
III.1.3. Teoria Inteligențelor Multiple și designul educațional ... 14
III.1.4. Pedagogie interactivă, diferențiată și individualizată bazată pe Teoria Inteligențelor Multiple ... 14
III.2. Mecanismul de feedforward ... 15
III.3. Metode de dezvoltare a spiritului activ ... 16
III.3.1. Reflecția personală ... 16
III.3.1.1. *Ce implică reflecția personală?* ... 16
III.3.1.2. *Reflecția personală este o metodă didactică activă pentru că...* ... 16
III.3.1.3. *Pedagogia reflecției personale* ... 16
III.3.2. Metodele de activitate independentă ... 16
III.3.2.1. *Ce sunt metodele de activitate independentă?* ... 16
III.3.2.2. *Metodele de activitate independentă sunt active pentru că...* ... 16
III.3.2.3. *Pedagogia activității independente* ... 16
III.3.2.4. *Câteva categorii de metode de activitate independentă și exemple* ... 17
III.3.3. Conversația ... 22
III.3.3.1. *Ce este conversația?* ... 22
III.3.3.2. *Conversația (euristică) este o metodă didactică activă pentru că...* ... 22
III.3.3.3. *Pedagogia dialogului* ... 22

III.3.4. Explicația ... 239
III.3.4.1. *Ce este explicația?* ... 239
III.3.4.2. *Explicația este o metodă didactică activă pentru că...* ... 239
III.3.4.3. *Tipuri de explicații* ... 239
III.3.4.4. *Procedee și modele explicative* ... 240
III.3.5. Demonstrația ... 247
III.3.5.1. *Ce este demonstrația?* ... 247
III.3.5.2. *Demonstrația este o metodă didactică activă pentru că...* ... 248
III.3.5.3. *Formele didactice ale metodei demonstrației* ... 249
III.3.5.4. *Cerințe didactice și metodice în utilizarea demonstrației* ... 249
III.3.6. Exercițiul și rezolvările de probleme ... 256
III.3.6.1. *Ce este metoda exercițiilor și a rezolvărilor de probleme?* ... 256
III.3.6.2. *Metoda exercițiilor și a rezolvărilor de probleme este o metodă didactică activă pentru că...* ... 257
III.3.6.3. *Taxonomii ale exercițiilor și problemelor* ... 257
III.3.6.4. *Cerințe didactice și metodice în utilizarea metodei exercițiilor și rezolvărilor de probleme* ... 259
III.3.7. Învățarea bazată pe experiment ... 265
III.3.7.1. *Ce este învățarea bazată pe experiment?* ... 265
III.3.7.2. *Învățarea bazată pe experiment este o metodă didactică activă pentru că...* ... 266
III.3.7.3. *Pedagogia experimentului* ... 266
III.3.8. Învățarea prin intermediul lucrărilor experimentale și al lucrărilor practice ... 272
III.3.8.1. *În ce constă învățarea prin intermediul lucrărilor experimentale și al lucrărilor practice?* ... 272
III.3.8.2. *Învățarea prin intermediul lucrărilor experimentale/lucrărilor practice este o metodă didactică activă pentru că...* ... 273
III.3.8.3. *Pedagogia lucrărilor experimentale și a lucrărilor practice* ... 273
III.3.9. Învățarea prin cercetarea documentelor și vestigiilor istorice ... 282
III.3.9.1. *Ce este învățarea prin cercetarea documentelor și vestigiilor istorice?* ... 282
III.3.9.2. *Învățarea prin cercetarea documentelor și vestigiilor istorice este o metodă activă pentru că...* ... 283
III.3.9.3. *Cerințe didactice și metodice în utilizarea documentelor și vestigiilor istorice* ... 283
III.3.10. Învățarea prin problematizare ... 293
III.3.10.1. *Ce este învățarea prin problematizare?* ... 293
III.3.10.2. *Învățarea prin problematizare este o metodă didactică activă pentru că...* ... 294
III.3.10.3. *Pedagogia mirării și interogării/pedagogia problematizării* ... 295
III.3.11. Învățarea prin descoperire ... 308
III.3.11.1. *Ce este învățarea prin descoperire?* ... 308
III.3.11.2. *Învățarea prin descoperire este o metodă didactică activă pentru că...* ... 309
III.3.11.3. *Pedagogia descoperirii* ... 309
III.3.12. Învățarea cooperativă/prin cooperare ... 318
III.3.12.1. *Ce este învățarea cooperativă/prin cooperare?* ... 318
III.3.12.2. *Învățarea cooperativă/prin cooperare este o metodă didactică activă pentru că...* ... 320
III.3.12.3. *Pedagogia grupului* ... 321
III.3.12.4. *Pedagogia schimbului intelectual* ... 324

III.3.13. Învățarea cu ajutorul modelelor 330
III.3.13.1. *Ce este învățarea cu ajutorul modelelor?* 330
III.3.13.2. *Învățarea cu ajutorul modelelor este o metodă didactică activă pentru că...* 331
III.3.13.3. *Pedagogia modelării didactice* 332
III.3.14. Învățarea bazată pe probleme 342
III.3.14.1. *Ce este învățarea bazată pe probleme?* 342
III.3.14.2. *Învățarea bazată pe probleme este o metodă didactică activă pentru că...* 342
III.3.14.3. *Etapele învățării bazate pe probleme* 343
III.3.14.4. *Sugestii pentru asigurarea unei învățări eficiente bazate pe probleme* 344
III.3.15. Învățarea-aventură 351
III.3.15.1. *Ce este învățarea-aventură?* 351
III.3.15.2. *Învățarea-aventură este o metodă didactică activă pentru că...* 351
III.3.15.3. *Etapele învățării-aventură* 352
III.3.16. Învățarea bazată pe studiu de caz 360
III.3.16.1. *Ce presupune învățarea bazată pe studiu de caz?* 360
III.3.16.2. *Învățarea bazată pe studiu de caz este o metodă didactică activă pentru că...* 360
III.3.16.3. *Pedagogia studiului de caz* 361
III.3.17. Învățarea bazată pe jocuri didactice 372
III.3.17.1. *Ce presupune învățarea bazată pe jocuri didactice?* 372
III.3.17.2. *Învățarea bazată pe jocuri didactice este o metodă didactică activă pentru că...* 372
III.3.17.3. *Pedagogia jocului didactic* 373
III.3.18. Învățarea bazată pe joc de rol 378
III.3.18.1. *Ce este învățarea bazată pe joc de rol?* 378
III.3.18.2. *Ce este învățarea prin dramatizare?* 378
III.3.18.3. *Învățarea bazată pe joc de rol este o metodă didactică activă pentru că...* 381
III.3.18.4. *Pedagogia jocului de rol* 382
III.3.19. Învățarea electronică 393
III.3.19.1. *Ce este învățarea electronică?* 393
III.3.19.2. *Învățarea electronică este o metodă didactică activă pentru că...* 395
III.3.19.3. *Pedagogia audiovizualului. Designul educațional bazat pe învățare electronică* 396
III.4. Metode și tehnici de dezvoltare a spiritului critic 399
III.4.1. Spiritul critic – punct de plecare în sprijinul demersului cognitiv 399
III.4.2. Practici pedagogice longitudinale pentru dezvoltarea spiritului critic 403
III.4.3. Exemple de metode și tehnici de dezvoltare a spiritului critic 404
III.4.3.1. *Metoda cubului* 405
III.4.3.2. *Tehnica cvintetului* 406
III.4.3.3. *Tehnica „Știu – Vreau să știu – Am învățat”* 407
III.4.3.4. *Metoda predării reciproce* 411
III.4.3.5. *Metoda mozaicului* 415
III.4.3.6. *Tehnica Lotus (Floare de nufăr)* 424
III.4.3.7. *Tehnica ciorchinelui* 424
III.4.3.8. *Tehnica turul galeriei* 425
III.4.4. Algoritmul proiectării unei lecții pentru dezvoltarea spiritului critic 425

III.5. Metode de dezvoltare a spiritului creativ 427
III.5.1. Spiritul creativ – punct de plecare în sprijinul demersului cognitiv 427
III.5.2. Practici pedagogice longitudinale pentru dezvoltarea spiritului creativ 429
III.5.3. Exemple de metode de dezvoltare a spiritului creativ 430
III.5.3.1. *Metoda brainstorming/a asaltului de idei* 430
III.5.3.2. *Ingineria ideilor* 443
III.5.3.3. *Sinectica* 443
III.5.3.4. *Metoda brainstorming cu schimbări de roluri* 450
III.5.3.5. *Metoda Frisco* 450
III.5.3.6. *Metoda brainwriting* 451
III.5.3.7. *Metoda Philips 6-6* 451
III.5.3.8. *Controversa creativă* 452
III.5.3.9. *Vizualizarea creativă* 457

Bibliografie 463